

РИБАЛКА В. С.
Студентка кафедри фінансів та обліку
Міжнародний університет фінансів

МИХАЙЛИК О. М.
к.е.н., доц.
доцент кафедри фінансів та обліку
Міжнародний університет фінансів

ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ НАЦІОНАЛЬНОЇ ЕКОНОМІКИ В УМОВАХ АЛЬТЕРГЛОБАЛІЗМУ

У XXI столітті спостерігається загострення конкурентної боротьби у світовому економічному просторі. Результатом є поглиблення протиріч між темпами світового споживання і можливостями їх забезпечення за рахунок природних та людських ресурсів, а також досягнень науково-технічного прогресу. Відтак, наявність проблеми забезпечення конкурентоспроможності національних економік стає характерною ознакою економічної політики країн світу.

В економічній теорії загальною методологічною основою забезпечення конкурентоспроможності національної економіки однозначно використовується багатофакторний підхід. Сьогодні на конкурентність національних економік впливає такий фактор як «посилення глобальної нестійкості» [3]. Дія всіх факторів має сприйматися та оцінюватися з позиції забезпечення найглибших основ конкурентоспроможності національної економіки: 1) ефективного використання національних ресурсів; 2) забезпечення високої продуктивності національної економіки; 3) високий рівень життя та тенденція його зростання [3].

Для України особливо актуальним є створення конкурентоспроможної національної економіки, оскільки за оцінками Всесвітнього економічного форуму (World Economic Forum, WEF) в 2019 році Україна втратила дві позиції в Індексі глобальної конкурентоспроможності (Global Competitiveness Index, GCI) й посіла 85 місце серед 141 країни світу (див. табл. 1). Найближчими сусідами України в опублікованому рейтингу стали Шрі-Ланка (84 місце) та Молдова (86 місце).

Таблиця 1
Рейтинги країн за індексом
глобальної конкурентоспроможності
у 2019 році за методикою ВЕФ*

Країна	2019 рік	
	Позиція	Індекс
Сінгапур	1	84,8
США	2	83,7
Гонконг	3	83,1
Нідерланди	4	82,4
Швейцарія	5	82,3
Франція	15	78,8
Ізраїль	20	76,7
ОАЕ	25	75,0
Італія	30	71,5
Словенія	35	70,2
Таїланд	40	68,1
Бахрейн	45	65,4
Індонезія	50	64,6
Казахстан	55	62,9
ЮАР	60	62,4
Перу	65	61,7
Йорданія	70	60,9
Марокко	75	60,0

Всесвітній економічний форум (ВЕФ) щороку публікує «Звіт про глобальну конкурентоспроможність», складається з більш ніж 100 змінних, що згруповані у 12 критеріїв за якими проходить оцінювання країн та визначення рейтингу (індексу) конкурентоспроможності. Зокрема, країни ранжують за такими параметрами, як якість інституцій, інфраструктура, макроекономічна стабільність, здоров'я та початкова освіта, вища освіта і професійна підготовка, ефективність ринку товарів і послуг, продуктивність ринку праці, розвиненість фінансового ринку, технологічний рівень, розмір ринку, конкурентоспроможність компаній та інноваційний потенціал.

Згідно зі щорічним звітом ВЕФ, на рівень конкурентоспроможності України негативно вплинули такі критерії:

1) розвиток фінансового ринку (136 місце, рейтинг нижчий на 19 позицій порівняно з 2018 роком);

Ямайка	80	58,3
Шрі-Ланка	84	57,1
Україна	85	57,0
Молдова	86	56,7
Еквадор	90	55,7
Кенія	95	54,1
Руанда	100	52,8
Кількість країн учасниць	141	

*Складено за: *The Global Competitiveness Report 2019* [5]

Втім, із позитивних зрушень є покращення позиції країни за критеріями «ефективність ринку товарів і послуг» - з 73-го на 57-ме місце, «продуктивність ринку праці» - з 66-го на 69-те місце та «якість інституцій» - зі 110-го на 104-те місце [1; 5].

Крім того, Україні вдалося трохи піднятися за такими показниками, як освіта - з 46-го на 44-те місце та рівень розвитку бізнесу - з 86-го на 85-те місце [1; 5].

Відповідно до діючої методики оцінки конкурентоспроможності Україну можна віднести до країн, які орієнтовані на ефективність. Як показують зазначені результати, Україні потрібні рішучі дії, спрямовані на стабілізацію та оздоровлення державних фінансів, банківської системи, стимулювання конкуренції [4].

Для визначення можливості конкурентоспроможності України, необхідно проаналізувати суспільно-господарські та науково-технічні механізми, що забезпечать високоефективне використання ресурсної і матеріально-технічної бази суспільного виробництва країни та динамічне економічне зростання.

Першим кроком до лідерства у світовій економіці потрібно відмовитися від ліберальної моделі. Саме вона гальмує розвиток економіки, деформує соціальні та господарські стандарти розвитку. Стратегічною проблемою забезпечення високої конкурентоспроможності української економіки є її модернізація. Потрібно створити загальнонаціональну програму модернізації економіки, у якій має бути детально розкритий напрям утвердження інноваційної системи розвитку. А після цього має реформуватися господарський механізм [3].

Конкурентоспроможність держави в умовах сьогодення, під час 4-ї промислової революції (Industry 4.0) визначається не розміром ВВП, або обсягами експорту країни, чи внесками валової доданої вартості у ВВП, а саме повністю автоматизованим виробництвом, використанням «цифрових технологій».

Для формування конкурентоспроможної національної економіки потрібен аналіз сфер і галузей, які можуть продемонструвати конкурентні переваги на світових ринках. Країна входить в число промислово розвинутих країн. Україна володіє значним трудовим потенціалом, якого цілком достатньо, щоб при певних реформах створити ефективний ринок праці [3].

Тепер завдання зводиться до того, щоб забезпечити високу економічну ефективність використання наявного ресурсо-промислово-трудоного та інноваційного потенціалу, за якої будуть сформовані реальні переваги української економіки на світових ринках і в соціальній сфері в межах країни.

Отже, на основі проведених досліджень виділено ряд факторів, які є першопричиною хронічного відставання України у конкурентному середовищі на світових ринках [2]:

- 1) низька ефективність проведених реформ, особливо на макроекономічному рівні;
- 2) погіршення структури економіки, основних конкурентоспроможних галузей національної економіки;
- 3) недостатня увага до проблеми прискорення інвестиційно-інноваційного потенціалу економіки України;
- 4) низький рівень виділення пріоритетів при формуванні та побудові інформаційного суспільства, цифровізації економіки.

Пріоритетним напрямом зміцнення конкурентоспроможності національної економіки є розвиток інноваційного потенціалу, поліпшення макроекономічних пропорцій через інструменти інвестиційної, фінансово-бюджетної та монетарної політики держави.

2) макроекономічна нестабільність (133 місце, рейтинг нижчий на 2 позиції порівняно з 2018 роком), що підтверджується дефіцитом платіжного балансу, високим рівнем доларизації економіки та ризиком оголошення суверенного дефолту.

Також регрес зафіксовано у сфері охорони здоров'я — на 9 позицій вище (101 місце).

Список використаних джерел:

1. Інтерфакс ЮА «Україна опустилася на 85-те місце в щорічному рейтингу конкурентоспроможності WEF»: URL: <https://ua.interfax.com.ua/news/economic/617843.html> (дата звернення: 02.03.2020).
2. Пронкіна, Л. І., Гавриш, О. М. Стан і перспективи конкурентоспроможності економіки України. *Економіка і суспільство*. 2018. № 16. С. 9-13.
3. Радченко В. В. Створення конкурентоспроможної національної економіки: сутність проблеми та можливості її реалізації. *Конкурентоспроможність національної економіки: Матеріали XIV Міжнародної науково-практичної конференції*. 2014. С. 60-63.
4. Скрипник, Н. Є., Хайрутдінов, Е. О. Конкурентоспроможність національної економіки: сутність і сучасні підходи до тлумачення. *Науковий вісник Херсонського державного університету. Сер. Економічні науки*. 2016. Ч. 4 Вип. 16. С.34-38.
5. The Global Competitiveness Report 2019. URL: http://www3.weforum.org/docs/WEF_TheGlobalCompetitivenessReport2019.pdf (Accessed: 02.03.2020).